

บทที่ 2

การตั้งชื่อแบบ “Kirakira name”

ปัจจุบันนี้ การตั้งชื่อแบบ “Kirakira name” ที่มีการถกเถียงกันในสื่อต่างๆ เช่น อินเทอร์เน็ต ส่วนใหญ่จะเป็นชื่อที่มีลักษณะพิเศษแบบสุดโต่งและเกินจริง แต่ก็ยังไม่ทราบแน่ชัดว่าชื่อลักษณะเช่นนี้มีอยู่จริงหรือไม่ดังที่ได้กล่าวไว้ในบทก่อนหน้านี้อีกทั้งการถกเถียงเกี่ยวกับ “Kirakira name” ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่เป็นการถกเถียงโดยไม่มีข้อมูลที่สามารถอ้างอิงได้อย่างเป็นรูปธรรมว่า ชื่อแบบ “Kirakira name” ได้ขยายวงกว้างออกไปมากเท่าใด ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจ

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้สำรวจรายชื่อของเด็กที่ใช้ชื่อจริง เพื่อศึกษาถึงการตั้งชื่อแบบ “Kirakira name” ที่มีลักษณะพิเศษเกินจริงที่ปรากฏในสังคมปัจจุบัน โดยรวบรวมรายชื่อของเด็กแรกเกิดที่ถูกตีพิมพ์ไว้ในคอลัมน์ข้อมูลการคลอดในวารสารประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานรัฐส่วนท้องถิ่นประเทศญี่ปุ่น และจำแนกประเภทชื่อเหล่านั้นตามคำจำกัดความของการตั้งชื่อแบบ “Kirakira name” ที่กำหนดโดยการสรุปจากการทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้จะเริ่มด้วยการสรุปคำจำกัดความของชื่อ “Kirakira name” ที่นักวิจัยต่างๆ ได้กล่าวไว้เพื่อกำหนดเป็นเกณฑ์ในการจำแนกชื่อ “Kirakira name” ในงานวิจัยนี้ พร้อมทั้งจะอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับวารสารประชาสัมพันธ์ วิธีการค้นคว้าข้อมูล รวมถึงการรวบรวมจัดกลุ่มข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความแพร่หลายของการตั้งชื่อแบบ “Kirakira name”

2.1 การตั้งชื่อของคนญี่ปุ่น

ผู้วิจัยจะได้อธิบายเกี่ยวกับการตั้งชื่อโดยทั่วไปเป็นอันดับแรก เพื่อชี้ให้เห็นว่าการตั้งชื่อ “Kirakira name” มีความแตกต่างจากการตั้งชื่อของคนญี่ปุ่นที่ผ่านมา กล่าวคือการตั้งชื่อของคนญี่ปุ่นในยุคปัจจุบันมีลักษณะโครงสร้างเป็นนามสกุลและชื่อ ซึ่งนามสกุลเป็นชื่อของครอบครัว ส่วนชื่อเป็นคำเรียกขานของแต่ละคน เป็นคำเรียกที่ตั้งขึ้นเพื่อระบุตัวตนของบุคคลและแบ่งแยกจากบุคคลอื่น อีกทั้งเป็นสัญลักษณ์แสดงบุคลิกภาพของแต่ละบุคคล โดยที่ผ่านมการตั้งชื่อบุคคลของคนญี่ปุ่นได้ถูกจำกัดเสรีภาพไว้ระดับหนึ่ง ตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดโดยสามส่วน ได้แก่ รัฐ ตระกูล ชุมชน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

อันดับแรกข้อจำกัดการตั้งชื่อของรัฐ กล่าวคือรัฐบาลญี่ปุ่นได้กำหนดกฎระเบียบเกี่ยวกับการตั้งชื่อโดยใช้กฎหมายควบคุมให้คนญี่ปุ่นต้องตั้งชื่อภายในกรอบที่กำหนดไว้เท่านั้น การตั้งชื่อต้อง

ดำเนินการโดยยื่นเรื่องขอลงทะเบียนในสำมะโนครัวภายใน 14 วันหลังคลอดบุตร ชื่อที่จดทะเบียนในทะเบียนสำมะโนครัวนี้ถือเป็นชื่อที่ถูกต้องตามกฎหมายอย่างเป็นทางการ ถึงแม้กฎหมายไม่มีข้อห้ามการใช้ชื่ออื่นนอกเหนือจากที่ได้การลงทะเบียนไว้ แต่โดยทั่วไปแล้วคนญี่ปุ่นจะใช้ชื่อในทะเบียนสำมะโนครัวเป็นชื่อจริงและจะใช้ชื่อนี้ไปจนตลอดชีวิต (Itoda, 1999)

ระบบของชื่อสกุลที่ใช้ยู่ดั่งเช่นปัจจุบันถูกสร้างขึ้นในสมัยเมจิ ซึ่งรัฐบาลเมจิได้ประกาศใช้กฎหมายสำมะโนครัว ในปี ค.ศ.1871 กำหนดให้มีการลงทะเบียนสำมะโนครัว ที่อยู่อาศัยปัจจุบัน และที่อยู่อาศัยตามทะเบียนสำมะโนครัว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในการระบุตัวบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากแต่เดิมคนญี่ปุ่นที่เป็นกลุ่มชนชั้นสูงเท่านั้นที่จะมีนามสกุล ส่วนชื่อเรียกตัวบุคคลก็มีธรรมเนียมที่สามารถเปลี่ยนชื่อได้หลายครั้ง หรือ สามารถตั้งชื่อได้หลายชื่อตราบเท่าที่ยังมีชีวิตอยู่ อาทิ กรณีชื่อของ Oishi Chikara ซึ่งเป็นนักรบในสมัยเอโดะ มีสองนามสกุล คือ Fujiwara กับ Oishi และมีชื่อสามชื่อ ได้แก่ Matsunojo เป็นชื่อที่ใช้ในวัยเด็ก (yomyo) Chikara เป็นชื่อที่ใช้หลังจากผ่านพิธีเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ และ Yoshikane เป็นชื่อที่ใช้จริง (Ono, 2013)

ธรรมเนียมดังกล่าวนี้ ทำให้เจาะจงตัวบุคคลได้ยาก ดังนั้นในปี 1872 รัฐบาลจึงได้ออก “คำสั่งห้ามมีหลายชื่อ” และ “คำสั่งห้ามเปลี่ยนชื่อ” หลังจากการออก “กฎหมายการลงทะเบียนสำมะโนครัว” ส่งผลให้หลักเกณฑ์การตั้งชื่อหนึ่งคนต่อหนึ่งชื่อมีความศักดิ์สิทธิ์มากขึ้น และทำให้ธรรมเนียมที่เคยใช้ในอดีตดังกล่าวนี้ได้หายไป (Itoda, 1999) ในช่วงนั้นรัฐบาลบังคับให้ประชาชนทั่วไปที่ไม่มีนามสกุลได้ตั้งนามสกุลใหม่ด้วยตนเอง แต่นามสกุลที่ตั้งขึ้นส่วนใหญ่เป็นชื่อที่มาจากชื่อสถานที่หรือภูมิประเทศตามที่อยู่อาศัย หรือ ไม่ก็เกี่ยวข้องกับลักษณะของครอบครัว หรืออาชีพ เป็นต้น (Tanaka, 2014) ในกรณีของบุคคลที่มีปัญหาเรื่องการอ่านการเขียนตัวอักษร จะมีเจ้าหน้าที่ของรัฐให้ความช่วยเหลือ นอกจากนี้ยังมีการตั้งนามสกุลที่เป็นการถ้อยเสียงภาษาถิ่น หรือแม้แต่การยืมชื่อยี่ห้อของชามาเป็นนามสกุลอีกด้วย Sato (2007) ซึ่งให้เห็นว่านามสกุลที่แปลกและอ่านไม่ออกถูกสร้างขึ้นตั้งแต่ในสมัยนี้ เพื่อให้ระบุชื่อแต่ละบุคคลได้ง่ายขึ้น เนื่องจากนามสกุลธรรมดาทั่วไป อาทิ “Sato (佐藤)” “Takahashi (高橋)” “Fujiwara (藤原)” มีจำนวนมากเกินไป

ส่วนชื่อส่วนบุคคลได้กลายเป็นชื่อที่ถูกตั้งขึ้นตั้งแต่ตอนแรกเกิดและต้องใช้ไปจนตลอดชีวิต ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ กระทั่งปัจจุบันข้อจำกัดของการเปลี่ยนชื่อใน “กฎหมายการลงทะเบียน

¹ ช่วงก่อนสมัยเมจิ การเปลี่ยนชื่อถือเป็นเรื่องปกติของนักรบ ในช่วงวัยเด็กจะใช้ชื่อ “yomyo” และช่วงอายุ 10 -15 ปี เมื่อเติบโตเป็นผู้ใหญ่จะเปลี่ยนเป็นชื่อจริง (実名) ที่ใช้ตลอดไป (Ito, 2015) เนื่องจากมีความเชื่อว่า การเรียกชื่อจริงแล้ว จะถูกแย่งชิงจิตวิญญาณไป หรือ เป็นการถูกสาป (Ono, 2013) รวมถึงเพื่อแสดงความเคารพต่อบุคคลนั้น นอกจากนี้ก็มีกรณีที่ใช้ชื่อตามตำแหน่งหน้าที่ของผู้ชาย (Sato, 2007)

สามะโนคร้ว” ก็ยังมีผลบังคับใช้อยู่ ชื่อที่ถูกลงทะเบียนในสามะโนคร้วแล้ว ตามปกติไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ยกเว้นในกรณีที่มีเหตุผลพิเศษบางอย่างอาจจะเปลี่ยนชื่อได้ โดยการยื่นใบขออนุญาต การเปลี่ยนแปลงชื่อที่ศาลครอบครัว แม้ว่ากฎหมายจะอนุญาตให้เปลี่ยนชื่อได้ แต่โดยหลักเกณฑ์แล้ว ต้องมีเหตุผลพิเศษสำหรับการยื่นขอ ซึ่งไม่มีตัวอย่างที่ได้รับการเห็นชอบจากศาลเลย เนื่องจากว่ายังไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมญี่ปุ่น คนญี่ปุ่นจึงไม่สามารถเปลี่ยนชื่อได้ง่าย จึงทำให้คนญี่ปุ่นตระหนักถึงความสำคัญในการตั้งชื่อของเด็กที่สามารถทำได้แค่ครั้งเดียวเท่านั้น

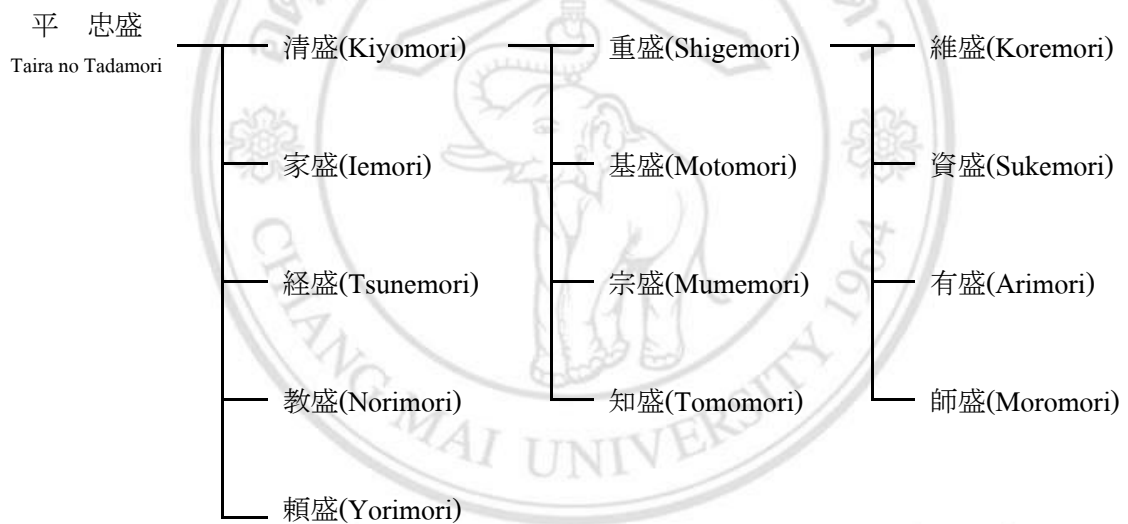
นอกจากนี้ ในการเขียนชื่อก็มีกฎหมายและมีการกำหนดตัวอักษรคันจิที่สามารถใช้ตั้งชื่อได้ โดยกฎหมายสามะโนคร้ว มาตรา 50 หัวข้อที่ 1 ได้กำหนดไว้ว่า “ชื่อของเด็กต้องใช้ตัวอักษรธรรมดาที่สามารถเข้าใจง่าย” ตัวอักษรที่ใช้ได้ในการตั้งชื่อมี 3 อย่าง ได้แก่ ฮิระงานะ คะตะคะนะ และคันจิ ซึ่งมีการจำกัดตัวอักษรคันจิที่สามารถนำไปใช้ตั้งชื่อได้อีกด้วย ต่อมาในปี 1947 มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายสามะโนคร้ว โดยกำหนดให้ใช้ตัวอักษรคันจิแค่ 1850 ตัวเท่านั้นในการตั้งชื่อ แต่เนื่องจากประชาชนจำนวนมากไม่พอใจ จนก่อให้เกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์ และมีการเรียกร้อง "การขยายจำนวนการใช้ตัวอักษรคันจิในการตั้งชื่อให้มากขึ้น" จึงมีการกำหนดตัวอักษรคันจิที่ใช้สำหรับชื่อคน ทำให้มีการใช้ตัวอักษรคันจิเพิ่มมากขึ้น ในปี 2004 ตัวอักษรคันจิที่ใช้สำหรับชื่อคน ถูกปรับปรุงแก้ไขครั้งยิ่งใหญ่ ทำให้ในช่วงเดือนธันวาคม ปี 2009 คงเหลือตัวอักษรคันจิที่ใช้สำหรับชื่อคนเพียงแค่ 985 ตัว

สำหรับตัวอักษรคันจิที่สามารถใช้ได้ ถูกกำหนดใหม่โดยมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 1945 ตัวอักษร ในปี 1981 หลังจากนั้น 30 ปี คือช่วงเดือนพฤศจิกายนปี 2010 มีการแก้ไขใหม่อีกครั้ง โดยนโยบายการกำหนดภาษาแห่งชาติ ทำให้มีคันจิที่สามารถใช้ตั้งชื่อได้มีจำนวน 2136 ตัวอักษร³ (Ministry of Justice, 2010) ส่วน Hirayama (2011) ได้กล่าวไว้ว่าหลังจากสงครามโลกครั้งที่ 2 นโยบายการกำหนดภาษาแห่งชาติที่เคยมีแนวโน้มที่จะจำกัดการใช้อักษรคันจินั้น ปัจจุบันได้มีสร้างตารางอักษรคันจิที่ใช้ในชีวิตประจำวันขึ้นมาใหม่ ดังนั้นการผ่อนปรนกฎเกณฑ์จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ชื่อบุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลง จากการแก้ไขข้อกำหนดในครั้งนี้ ที่มีการเพิ่มอักษรคันจิและวิธีการอ่านใหม่ๆ นับจากนี้จะมีแนวโน้มที่ว่าข้อกำหนดวิธีอ่านอักษรคันจิจะสามารถทำได้อย่างอิสระมากยิ่งขึ้น

² ในกรณีที่จะการเปลี่ยนชื่อ ด้วยเหตุผลที่ว่าเพราะเป็นผลจากการทำนายว่าจะเกิดโชคร้ายหรือจำนวนเส้นของตัวอักษรไม่ดี จึงไม่ใช่เหตุผลที่ถูกต้องและยอมรับได้ (Makino, 2012)

³ การปรับปรุงแก้ไขในเดือน พฤศจิกายน ปี 2010 มีการเพิ่มตัวอักษรคันจิ 196 ตัวอักษร ลบออก 5 ตัวอักษร เพิ่มลบ และการเปลี่ยนแปลงการออกเสียง onyomi (音読み) kunyomi (訓読み) และเพิ่มและการเปลี่ยนแปลงตาราง "ภาคผนวก" ซึ่งรวบรวมตัวอักษรคันจิพิเศษ (Sanseido wordwise web, 2010)

อันดับต่อมาคือข้อจำกัดการตั้งชื่อของแต่ละตระกูล ก่อนหน้าสมัยเมจิเป็นสมัยที่ทำให้ความสำคัญกับตระกูลเป็นอย่างมาก และมีข้อจำกัดต่างๆมากมายในการตั้งชื่อ เช่น การสืบทอดตัวอักษรตัวใดตัวหนึ่งจากชื่อของบิดามารดา การแสดงให้เห็นว่าเป็นพี่น้องเชื้อสายเดียวกันโดยใช้ตัวอักษรเดียวกัน และการแสดงลำดับที่เกิดโดยใช้หมายเลขใ้ในการตั้งชื่อ (Ito, 2015) ตั้งแต่สมัยเฮอัน มีธรรมเนียมที่หนึ่งตระกูลใช้อักษรคันจิตัวเดียวกันซึ่งเรียกว่า “Ieji (家字)” (ตัวอักษรเฉพาะของตระกูล) เพื่อแสดงถึงความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในตระกูลที่จะรักษาปกป้องผลประโยชน์และที่ดินที่ครอบครอง หากดูชื่อจากอักษร Ieji ของตระกูล Taira (平) จะเห็นว่าผู้คนในตระกูลดังกล่าวส่วนใหญ่ใช้ตัวอักษรเฉพาะของตระกูล (Ieji) ซึ่งเป็นตัว “盛(mori)” ตามภาพที่ 2.1 วิธีการตั้งชื่อที่ใช้ตัวอักษรเฉพาะของตระกูล (Ieji) นี้ โดยเฉพาะสมัยเอโดะนิยมใช้กันมากในชนชั้นขุนนางอำมาตย์ ขุนนางไคเมียวและนักรบชั้นสูง ซึ่งได้ดำเนินต่อเนื่องมาจนถึงสมัยเมจิ



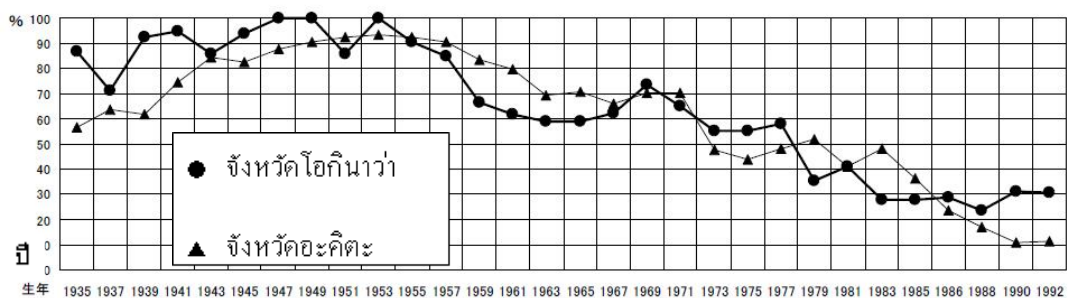
ภาพที่ 2.1 รายชื่อของตระกูล Taira

นอกจากการใช้ตัวอักษรเฉพาะของตระกูล (Ieji) แล้ว โดยเฉพาะในยุคที่แต่ละครอบครัวนิยมมีลูกเป็นจำนวนมากยังมีการตั้งชื่อเป็นหมายเลขเรียงตามลำดับการเกิดของพี่น้องในครอบครัวด้วย เช่น “太郎(Taro)” “二郎(Jiro)” “三郎(Saburo)” “四朗(Shiro)” หรือ “-太郎(-taro)” “-二郎(-jiro)” “-三郎(-saburo)” “-四朗(-shiro)” “Taro” มีความหมายคำว่า “ลูกชายคนโต” หรือ “เด็กผู้ชาย” และยังหมายถึงเป็นผู้สืบทอดของครอบครัวนั้นด้วย นอกจากนี้ จากการใช้ตัวอักษร “郎(rou)” นี้ แสดงความเป็นชื่อผู้ชาย ซึ่งชื่อของคนญี่ปุ่นจะมีความแตกต่างกันระหว่างเพศ และมีธรรมเนียมการ

แบ่งแยกทางเพศโดยการแยกตัวอักษรมาตั้งแต่ยุคโบราณ⁴ เช่น มีการแบ่งแยกเพศด้วยการใช้ตัวอักษร “歴(maro)” กับชื่อของผู้ชาย และ การใช้ตัวอักษร “女(me)” กับชื่อของผู้หญิง ซึ่งวิธีการตั้งชื่อเหล่านี้ เป็นวิธีการที่ยังเห็นได้ในการตั้งชื่อในสมัยปัจจุบัน

แต่ปัจจุบัน การตั้งชื่อตามวิธีการที่ทำมาตั้งแต่อดีตมีจำนวนน้อยลง การตั้งชื่อในรูปแบบการเรียงหมายเลข โดยนำตัวเลขมาใส่ในชื่อโดยเรียงตามลำดับการเกิดตั้งชื่อที่ได้รับความนิยมในสมัยไทโช (大正) อย่างเช่น “正一(Shoichi)” “正二(Shoji)” “正三(Shozou)”⁵ นั้น ไม่ใช่ลำดับการเกิดแต่เป็นชื่อที่แสดงให้เห็นถึงปีราชสมัยจักรพรรดิของเด็กที่เกิดมาในยุคนั้น อีกทั้งลูกชายคนโตก็มีการใช้ตัวอักษร “二(ji)” แปลว่า “สอง” หรือ “三(zou)” แปลว่า “สาม” ในการตั้งชื่อด้วย

สำหรับการตั้งชื่อแบบแบ่งแยกเพศเป็นธรรมเนียมที่ปฏิบัติต่อเนื่องมาตั้งแต่ยุคโบราณ กล่าวคือการตั้งชื่อของผู้หญิงจะใช้ตัวอักษร “子(ko)”⁶ แปลว่า “เด็ก” ซึ่งเป็นชื่อที่ได้รับความนิยมติดอันดับ 1-10 ตั้งแต่ปี 1912 (ก่อนสงครามโลกครั้งที่สองจน) ถึงปี 1982 แต่สมัยปัจจุบันแทบไม่ค่อยมีชื่อลักษณะนี้ให้เห็น Kato (2007) ได้สำรวจเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงของชื่อที่ใช้ตัวอักษร “子(ko)” ได้ผลการศึกษาดังแสดงไว้ในแผนภูมิที่ 2.1 ซึ่งแสดงให้เห็นอัตราการใช้ตัวอักษร “子” ตั้งแต่กลางปี 1970 ที่มีจำนวนลดลงอย่างรวดเร็ว ถึงแม้ปัจจุบันยังมีการใช้ตัวอักษรนี้อยู่แต่มีจำนวนลดน้อยลงมาก จึงกล่าวได้ว่าอำนาจควบคุมจาก “ตระกูล” ได้อ่อนลงมาเป็นอย่างมาก



แผนภูมิ 2.1 ความเปลี่ยนแปลงของชื่อที่ใช้ตัวอักษร “子(ko)”

ที่มา: Kato (2007)

⁴ ในปี 2012 มีการค้นพบตำราจารึกบนแผ่นไม้ที่มีการเขียนชื่อของบุคคลทั่วไปจำนวนมากในปลายศตวรรษที่ 7 อาทิเช่น ชื่อของผู้ชายมีชื่อ “Takerubenoamimaro” “Ikimaro” และชื่อของผู้หญิงมีชื่อ “Yaome” “Tokumame” (Ono, 2013)

⁵ ในภาษาญี่ปุ่น “一(ichi)” “二(ni)” “三(san)” มีความหมาย “หนึ่ง” “สอง” “สาม”

⁶ ชื่อที่ใช้ตัว “子(ko)” แท้จริงแล้วใช้เป็นชื่อผู้ชาย แต่หลังจากนั้นมีความหมายเพิ่มเติมขึ้นเป็น “เด็ก” หรือ “เด็กที่น่ารัก” จนกลายเป็นการตั้งชื่อของผู้หญิง ตั้งแต่ในสมัยนาระ สมัยเฮอัน ได้ตั้งชื่อผู้หญิงของชนชั้นขุนนาง และในสมัยไทโชชื่อที่ใช้ตัว “子(ko)” ได้ขยายไปสู่ประชาชนจนได้รับความนิยม (Ono, 2013)

อันดับสุดท้ายเป็นข้อจำกัดการตั้งชื่อของชุมชน เช่น ในจังหวัดโอกินาวามีวัฒนธรรมการตั้งชื่อที่เป็นลักษณะเฉพาะตามพื้นที่ ซึ่งเป็นธรรมเนียมการตั้งชื่อที่แปลกของญี่ปุ่น Ueno(1999) กล่าวว่า จังหวัดโอกินาวาจะให้ความสำคัญกับประเพณีการตั้งชื่อสืบทอดเป็นอย่างมาก ส่วนหนึ่งเป็นข้อจำกัดจากการตั้งชื่อตามตระกูลที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้านี้ แต่วิธีการตั้งชื่อนั้นจะแตกต่างจากวิธีการของภูมิภาคอื่นของญี่ปุ่น กล่าวคือจะมีวิธีการตั้งชื่อสืบทอดอยู่สองแบบ วิธีแรกเป็นวิธีการตั้งชื่อสืบทอดเรียกว่า “warabina(童名)” เป็นวิธีการที่เลือกชื่อจากรายชื่อที่ได้รวบรวมไว้ โดยแยกเป็นชื่อสำหรับผู้ชายกับผู้หญิงไว้ และอีกวิธีหนึ่งคือการสืบทอดชื่อบรรพบุรุษ ที่มีธรรมเนียมการใช้ตัวอักษรของตระกูลตัวเดียวกัน เพื่อแสดงการเป็นกลุ่มเดียวกันของคนในตระกูล โดยตัวอักษรแรกสุดของชื่อจะมีความหมายพิเศษเรียกว่า “nanorigashira(名乗頭)” เด็กผู้ชายทุกคนในตระกูลจะต้องสืบทอด “nanorigashira(名乗頭)” ของชื่อบิดา⁷

ชื่อสืบทอด “warabina(童名)” ที่กล่าวข้างต้นถือเป็นชื่อแบบเป็นทางการของผู้หญิง ซึ่งจะแตกต่างจากการชื่อของผู้ชาย ดังนั้นหลังจากผ่านพิธีกรรมเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ก็จะใช้ชื่อตามธรรมเนียมการสืบทอดชื่อจากบรรพบุรุษ ซึ่งธรรมเนียมเหล่านี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นเงื่อนไขที่ถูกกำหนดโดยแต่ละตระกูลดังที่กล่าวไว้ข้างต้น และการที่ผู้ชายใช้ชื่อสืบทอดตามตระกูลส่วนผู้หญิงใช้ชื่อสืบทอด “warabina” จึงกล่าวได้ว่าเป็นธรรมเนียมการสืบทอดชื่อที่มีลักษณะเฉพาะของจังหวัด โอกินาวา ซึ่งแตกต่างไปจากภูมิภาคอื่นๆของประเทศญี่ปุ่น

จากการวิจัยเปรียบเทียบความแตกต่างของวัฒนธรรมการตั้งชื่อที่เป็นลักษณะเฉพาะของจังหวัดโอกินาวากับวัฒนธรรมการตั้งชื่อของพื้นที่อื่นของ Kato (2007) พบว่า จังหวัดโอกินาวาจะไม่ค่อยใช้ตัวอักษรอิระงะนะในการตั้งชื่อ แต่จังหวัดอะคิตะมีการใช้ตัวอักษรอิระงะนะในการตั้งชื่อเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้จังหวัดอะคิตะยังนิยมตั้งชื่อที่มีความเกี่ยวพันกับภาษาพื้นบ้านของอะคิตะอีกด้วย พบชื่อที่ใช้เสียงซึ่งคนอะคิตะแยกไม่ออก เช่น “i” กับ “e” และ “shi” กับ “su” ปะปนกันในการตั้งชื่อ แต่ Kato (2007) ยังได้อธิบายไว้อีกว่า มีชื่อที่เขียนด้วยอักษรคันจิเพิ่มมากขึ้นและชื่อที่เขียนด้วยตัวอักษรคันะมีลดน้อยลง อีกทั้งการตั้งชื่อตามขนบธรรมเนียมของจังหวัด โอกินาวาก็ลดน้อยลง อีกทั้งยังไม่พบการตั้งชื่อตามลักษณะเฉพาะพื้นที่ของจังหวัดอะคิตะ อีกด้วย

นอกจากนี้ในทั่วประเทศมีการตั้งชื่อตามธรรมเนียมประเพณีของแต่ละท้องถิ่น ยกตัวอย่าง

⁷ ตัวอักษร “nanorigashira” ของนามสกุล “金城 (Kinjo)” ซึ่งเป็นนามสกุลที่มีจำนวนมากเป็นอันดับที่สองในจังหวัด โอกินาวา ใช้ตัว “清” ในการตั้งชื่อส่วนบุคคลเช่น “清栄(Seiei)” “清用(Seiyo)” “清高(Seiko)” “清文(Seibun)” เป็นต้น เพราะฉะนั้นหากตัวแรกของชื่อเป็นตัว “清” แสดงให้เห็นว่าเป็นตระกูลเดียว และหากใช้ตัวอักษรอื่นเป็น “nanorigashira” ก็แสดงว่าไม่ได้เป็นตระกูลเดียวกัน (Ono, 2013)

เช่น ในหลายพื้นที่จะทำพิธีมอบชื่อให้กับทารก ซึ่งจะจัดในคืนที่ 7 หลังคลอดที่เรียกว่า “oshichiya (お七夜)” มีบางพื้นที่จัดทำพิธีมอบชื่อในวันที่สามหลังจากคลอด ที่เรียกว่า “mitsumenoiwai (三つ目の祝い)” และก็มีบางพื้นที่มีธรรมเนียมขัดแย้งกับหลายๆพื้นที่ดังที่กล่าวมาข้างต้น โดยหมอด่าแยจะเป็นผู้ตั้งชื่อให้กับทารกทันทีหลังคลอดเนื่องจากมีความเชื่อว่าถ้าไม่มีชื่อจะถูกปีศาจพาตัวไป จึงมักตั้งชื่อโดยใช้ชื่อของปู่ย่าตายายที่มีสุขภาพแข็งแรง

กล่าวถึงวิธีการตั้งชื่อนั้น โดยปกติแล้วบิดามารดาและสมาชิกคนอื่นในครอบครัวจะเป็นผู้ตั้งชื่อ แต่บางพื้นที่ใช้วิธีการเขียนรายชื่อหลายชื่อที่ต้องการใช้ตั้งชื่อวางไว้ที่แท่นบูชาเทพเจ้า หรือ พื้นที่บูชาในห้องรับแขก แล้วให้มารดาปิดตาเลือกขึ้นมา หรือให้เด็กสองสามขวบที่อ่านตัวอักษรไม่ออกเป็นผู้เลือกชื่อเป็นต้น ซึ่งเป็นการตั้งชื่อที่ไม่มีเจตนาของผู้คนเข้ามาเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ก็มีกรณีขอร้องให้พระชินโต พระสงฆ์ คนมีอำนาจของชุมชน หรือหมอด่าแยตั้งชื่อให้เพื่อให้เด็กรับเอาความโชคดีและอำนาจจากบุคคลเหล่านั้นอีกด้วย วิธีการกำหนดชื่อเสร็จแล้วเขียนลงกระดาษแล้วปะไว้กับแท่นบูชาเทพเจ้าหรือพื้นที่บูชาในห้องรับแขกยังมีให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน และยังมีการนำชื่อไปติดไว้ที่ศาลเจ้าในพื้นที่เพื่อรายงานต่อเทพเจ้าอีกด้วย หลังจากนั้นก็จะมีการเลี้ยงเล็กๆในเพื่ออวยพรให้กับการตั้งชื่อในหลายพื้นที่ ซึ่งถือเป็นพิธีกรรมที่แสดงให้เห็นว่าเด็กที่คลอดใหม่นั้นได้รับการยอมรับจากสังคม และเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ร่างกายและจิตใจแก่ทารก (Tanaka, 2014)

ในแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันของธรรมเนียมไม่ว่าจะยุคสมัยใด ในอดีตเด็กที่เกิดมาแล้วเสียชีวิตนั้นมีจำนวนมาก จึงมีพิธีกรรมเชิงไสยศาสตร์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่เด็กแรกเกิดที่อ่อนแอ การตั้งชื่อก็ถือเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมนั้น แม้แต่ในปัจจุบันยังมีผู้ที่ตั้งชื่อโดยยึดจากคำทำนายของหมอดูหรือการตรวจดวงชะตาของชื่อสกุลที่ตั้งขึ้นมา ทั้งอดีตและปัจจุบัน ชื่อที่จะนำมาตั้งชื่อนั้นถูกจำกัดขอบเขตโดยความรู้สึทางด้านจิตใจที่หวังพึ่งพิงสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ

ธรรมเนียมการตั้งชื่อมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย เสรีภาพในการตั้งชื่อถูกจำกัดด้วยกฎระเบียบทางสังคมและขนบธรรมเนียมประเพณีของรัฐ ตระกูล และชุมชน ทำให้ตัวเลือกของการตั้งชื่ออยู่ในกรอบแคบๆ และทำให้แต่ละบุคคลไม่สามารถตั้งชื่อได้ตามที่คิดไว้ ปัจจุบันการตั้งชื่อยังมีข้อจำกัดต่างๆอยู่ แต่ทว่าชื่อที่ตั้งตามข้อจำกัดเหล่านั้นลดน้อยลง และจากการเปลี่ยนแปลงของชื่อดังกล่าว ทำให้ทราบว่าในปัจจุบันมีการตั้งชื่อขึ้นภายใต้กรอบใหม่

2.2 คำจำกัดความของ “Kirakira name”

การตั้งชื่อที่มีลักษณะแตกต่างจากคตินิยมเดิมดังเช่น “Kirakira name” ซึ่งเป็นชื่อที่มีลักษณะเฉพาะบุคคล และใช้วิธีการตั้งชื่อแตกต่างจากอดีตนั้น เกิดการแทรกซึมหรือได้รับการยอมรับ

จากสังคมมากนักน้อยเพียงใดก็ไม่อาจทราบได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงจะทำการสำรวจขอบเขตของการยอมรับในสังคมญี่ปุ่น และจำเป็นที่จะต้องศึกษาวิเคราะห์คำจำกัดความของชื่อ “Kirakira name” เพื่อกำหนดกรอบการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้

จากการศึกษาที่ผ่านมา นักวิจัยจำนวนมากได้จำกัดความไว้ว่า ชื่ออย่างไรถึงจะเป็นชื่อ “Kirakira name” แต่ในคำจำกัดความนั้นมีทั้งส่วนที่สามารถนำไปใช้ได้โดยมีประสิทธิภาพ และส่วนที่ไม่สามารถนำไปใช้จริงอยู่เป็นจำนวนมาก ยิ่งไปกว่านั้น นักวิจัยทั้งหลายยังได้กำหนดคำจำกัดความด้วยวิธีการที่แตกต่างกัน ไม่ได้เป็นไปในแนวทางเดียวกันทั้งหมด ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นต้องสรุปคำจำกัดความให้เป็นมาตรฐานของชื่อ “Kirakira name” อีกครั้ง

ในบรรดาคำจำกัดความของ “Kirakira name” ที่นักวิจัยหลายท่านได้จำกัดความไว้ สิ่งที่ถูกนำไปอ้างอิงมากที่สุดเป็นคำจำกัดความ 17 ข้อของ Makino (2012) แต่คำจำกัดความนี้มีการจำแนกประเภทแยกย่อยมากเกินไป อีกทั้งมีหัวข้อที่คล้ายกันจำนวนมาก ซึ่งการจะนำไปใช้แยกแยะความแตกต่างของชื่อ “Kirakira name” นั้นทำได้ยาก เพราะฉะนั้นเพื่อความสะดวกในการจำแนกประเภทการศึกษานี้จึงได้สรุปคำจำกัดความของ “Kirakira name” และกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ขึ้นมาใหม่ โดยอ้างอิงคำจำกัดความของนักวิจัยท่านอื่น ซึ่งสามารถจัดกลุ่มเป็นหัวข้อหลัก 6 หัวข้อตามตารางที่ 2.1 ด้านล่างนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 2.1 ตารางเปรียบเทียบคำจำกัดความ“Kirakira name” ของงานวิจัยนี้กับ Makino (2012)

คำจำกัดความใหม่	คำจำกัดความของ Makino
1. ชื่อที่มีวิธีการอ่านไม่ถูกต้อง	1. ชื่อที่มีวิธีการอ่านไม่ถูกต้อง
2. ชื่อที่มีวิธีการอ่านถูกต้องแต่ความหมายไม่เหมาะสมกับการเป็นชื่อ	2. ชื่อที่มีวิธีการอ่านถูกต้องแต่ ฟังดูแปลกประหลาดและสำหรับคนญี่ปุ่นแล้วจะไม่คิดว่าเป็นชื่อของบุคคล 6. ชื่อที่นำไปสู่การเชื่อมโยงกับเรื่องตลก และนำไปสู่การตั้งฉายาสื่อเลียนได้ง่าย 8. ชื่อที่ความหมายโดยรวมไม่เหมาะสมที่จะนำมาตั้งชื่อ 13. ชื่อที่มีวิธีการอ่านไม่เหมาะสม 15. ชื่อที่ได้ยินแล้วทำให้เข้าใจว่าเป็นคำศัพท์เฉพาะทาง 16. ชื่อที่ใช้ในความหมายอื่นในสมัยโบราณ 17. ชื่อที่มีความหมายแปลกในภาษาต่างประเทศ
3. ชื่อที่การอ่านถูกต้องแต่เป็นชื่อที่ใช้อักษรคันจิที่ไม่ค่อยพบเห็น	3. ชื่อที่ใช้ตัวอักษรคันจิแทนเสียงอ่านคำภาษาต่างประเทศ 9. ชื่อที่อักษรคันจิมีความหมายพ้องกับคำศัพท์ที่มีความหมายอื่น 12. ชื่อที่ใช้ตัวอักษรคันจิที่มักจะใช้กับผู้หญิงแต่ใช้วิธีอ่านแบบชื่อผู้ชาย 14. ชื่อที่ใช้ตัวอักษรคันจิที่ยากและไม่สามารถอธิบายส่วนประกอบของตัวอักษรให้คนอื่นเข้าใจได้
4. ชื่อที่เป็นคำพ้องเสียงภาษาต่างประเทศ	3. ชื่อที่ใช้ตัวอักษรคันจิแทนเสียงอ่านคำภาษาต่างประเทศ
5. ชื่อที่เป็นชื่อของคนและชื่อตัวละครต่างๆที่มีชื่อเสียง	5. ชื่อที่เหมือนกับฉายาหรือชื่อของบุคคลที่สำคัญทางประวัติศาสตร์หรือตัวละครในตำนาน 7. ชื่อแบบโบราณ
6. ชื่อที่จำแนกเพศไม่ได้	10. ชื่อที่ใช้เรียกได้ทั้งสองเพศทำให้ระบุเพศได้ยากกว่าเป็นชื่อผู้ชายหรือผู้หญิง 11. ชื่อที่อักษรคันจิมีวิธีอ่านแตกต่างกันตามเพศ

รายละเอียดเกี่ยวกับชื่อทั้ง 6 ชื่อ มีดังต่อไปนี้

1. ชื่อที่มีวิธีการอ่านไม่ถูกต้อง

ชื่อที่ไม่ได้ใช้ onyomi (音読み) หรือ kunyomi (訓読み)⁸ ซึ่งเป็นวิธีการอ่านตัวอักษรคันจิตามรูปแบบที่กำหนดไว้ของแต่ละตัวอย่างเป็นทางการ และเลือกใช้วิธีอ่านที่กำหนดด้วยตนเอง จึงไม่สามารถคาดเดาคำอ่านตามหลักการอ่านตัวอักษรคันจิแบบปกติทั่วไปได้ ซึ่ง Makino ได้หยิบยกลักษณะเฉพาะนี้ขึ้นมาเป็นหัวข้อแรกของการจำกัดความของตนเอง นักวิจัยจำนวนมาก เช่น Sato (2007) Kobayashi (2009) และ Ito (2015) ก็ถือเอาลักษณะ “ชื่อที่ไม่สามารถอ่านได้” นี้มาใช้นิยามความหมายของคำว่า “Kirakira name” เช่นเดียวกัน จึงกล่าวได้ว่าหัวข้อนี้มีความสำคัญมากที่สุดในคำจำกัดความของการเป็นชื่อ “Kirakira name”

2. ชื่อที่มีวิธีการอ่านถูกต้องแต่ความหมายไม่เหมาะสมกับการเป็นชื่อ

ชื่อที่วิธีอ่านของตัวอักษรคันจิถูกต้อง แต่ถ้านำมาใช้เป็นชื่อของผู้คนแล้วจะมีความหมายที่แปลก นำไปสู่การคิดถึงเรื่องที่ชวนขบขัน หรือเมื่อแปลลงเสียงอ่านแล้วมีความหมายแปลกๆ อาจถูกนำมาใช้เป็นฉายาในเชิงล้อเลียน ซึ่งในเกณฑ์ตัดสินที่ว่า “ประหลาด” และ “แปลก” “ชวนขบขัน” สิ่งที่ไม่มีความชัดเจน จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้คำจำกัดความของ “Kirakira name” มีความคลุมเครือไม่ชัดเจน

3. ชื่อที่การอ่านถูกต้องแต่เป็นชื่อที่ใช้อักษรคันจิที่ไม่ค่อยพบเห็น

ชื่อที่วิธีอ่านตัวอักษรคันจิถูกต้อง แต่เป็นตัวอักษรที่มีอัตราการใช้ต่ำทั้งกรณีที่ตั้งอยู่ในกลุ่มอักษรคันจิสำหรับใช้ในชีวิตประจำวันหรืออักษรคันจิสำหรับใช้ตั้งชื่อคน หรือเป็นตัวอักษรคันจิที่เกิดจากการรวมอักษรที่มักไม่พบในการตั้งชื่อคน ซึ่งอักษรอักษรคันจิสำหรับใช้ในชีวิตประจำวันหรืออักษรคันจิสำหรับใช้ตั้งชื่อคนที่ถูกตัดสินว่ามีอัตราการใช้ต่ำนี้ ได้อ้างอิงจาก “สถิติความถี่ของการใช้คำศัพท์และความถี่ในการปรากฏของตัวอักษรในฐานะข้อมูลภาษาที่ใช้ในตำราเรียน” (Shibano, 2007)

4. ชื่อที่เป็นคำพ้องเสียงภาษาต่างประเทศ

เป็นชื่อที่ใช้ตัวอักษรที่มีเสียงพ้องกับชื่อชาวต่างชาติและคำศัพท์ต่างประเทศ แต่ไม่รวมถึงชื่อของชาวต่างชาติที่นิยมใช้มานานแล้ว เช่น “มาเรีย” “ลิซ่า” “โจว” เป็นต้น

⁸ onyomi(音読み) เป็นการอ่านแบบจีนและ kunyomi(訓読み) เป็นการอ่านแบบพ้องเสียงกับคำศัพท์ญี่ปุ่นที่มีอยู่เดิม

5. ชื่อที่เป็นชื่อของคนและชื่อตัวละครต่างๆ ที่มีชื่อเสียง

เป็นชื่อของผู้ที่มีชื่อเสียงและชื่อตัวละครต่างๆ ที่นำมาใช้ ซึ่งในคำจำกัดความของ Makino ไม่มีหัวข้อการจำกัดความที่เกี่ยวข้องกับชื่อตัวละครของอนิเมะและการ์ตูน แต่เนื่องจากนักวิจัยอื่นๆ ใช้เป็นเกณฑ์ ผู้วิจัยจึงได้หยิบยกคำจำกัดความชื่อของบุคคลในประวัติศาสตร์ของ Makino รวมทั้งชื่อตัวละครที่มีในตำนาน และชื่อที่มีชื่อเสียงที่ให้เห็นและได้ยินกันบ่อยมากแล้วไว้ในที่นี้ด้วย

6. ชื่อที่จำแนกเพศไม่ได้

ชื่อที่สร้างขึ้นใหม่โดยไม่มีองค์ประกอบใดที่จะสามารถชี้บ่งบอกความเป็นเพศชายหรือหญิงได้เลย ไม่ว่าจะพิจารณาจากวิธีอ่าน การใช้ตัวอักษรท้ายชื่อ (tomeji) หรือตัวอักษรคันจิที่แสดงเฉพาะของแต่ละเพศ

ในการวิจัยนี้จะใช้คำจำกัดความการเป็นชื่อ “Kirakira name” ทั้ง 6 หัวที่กล่าวมาข้างต้นเป็นมาตรฐานในการตัดสินว่าเป็นชื่อ “Kirakira name” หรือไม่

2.3 วิธีการสำรวจสภาพที่แท้จริงของชื่อในปัจจุบัน

การสำรวจในครั้งนี้ ได้ใช้ข้อมูลรายชื่อเด็กแรกเกิดที่ระบุไว้ในสารประชาสัมพันธ์ของเมือง การวิจัยที่เกี่ยวกับการตั้งชื่อส่วนใหญ่ใช้ข้อมูลของบริษัทประกันชีวิต Meijiyasudaseimei⁹ และข้อมูลของ “Tamahiyo”¹⁰ (Makino, 2012; Shu, 2014; Ito, 2015) แต่ในข้อมูลเหล่านี้ จะเห็นเพียงเฉพาะชื่อที่ได้รับความนิยมอยู่ในอันดับต้นๆ เท่านั้น ซึ่งเป็นเรื่องยากที่จะเข้าใจถึงภาพรวมทั้งหมด และอาจเป็นไปได้ว่าเป็นการเก็บข้อมูลที่จำกัดเฉพาะคนบางกลุ่มเท่านั้น ดังนั้นจึงจะใช้ข้อมูลจากสารประชาสัมพันธ์ของเมืองซึ่งเป็นการเก็บรวบรวมรายชื่อในวงกว้างโดยไม่ได้กำหนดขอบเขตการเก็บรวบรวมข้อมูล

สารประชาสัมพันธ์ของเมืองที่ใช้ในการสำรวจในครั้งนี้ ถูกตีพิมพ์มาแล้วอย่างน้อย 1712 แห่ง¹¹ ในรัฐบาลท้องถิ่น และมีการตีพิมพ์ทั่วประเทศญี่ปุ่น 1718 แห่ง¹² ซึ่งเป็นการตีพิมพ์ข้อมูล

⁹ กลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ให้บริการของประกันภัยส่วนบุคคล และ ประกันเงินบำนาญส่วนบุคคลของบริษัทประกันชีวิต Meiji yasuda seimei (Meiji yasuda seimei, 2015b)

¹⁰ ได้รวบรวมชื่อจากลูกค้าที่ได้ซื้อสินค้าขายตรงของ Tamahiyo (Benesse Corporation, 2009)

¹¹ จำนวนหน่วยงานรัฐบาลท้องถิ่นที่ลงทะเบียนมี 1712 แห่ง ในเว็บไซต์เกี่ยวกับข้อมูลรัฐบาลท้องถิ่น “Jichitai.com” (Jichitai.com, 2005-2016)

¹² จำนวนหมู่บ้าน ตำบลและเมือง ณ วันที่ 5 เดือนเมษายน ปี 2014 ซึ่งไม่รวมเขตพื้นที่พิเศษในกรุงโตเกียว (Ministry of Internal Affairs and Communications, 2009)

เกี่ยวกับการบริหารงาน สถิติการต่างๆ และกิจกรรมของแต่ละเขต ฯลฯ ปัจจุบันนี้ การประชาสัมพันธ์ของหน่วยงานขนาดใหญ่ของเมืองใหญ่และจังหวัดจะไม่ตีพิมพ์รายละเอียดของข้อมูลส่วนบุคคลลงไปเพื่อปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนเมืองเล็กๆมีการตีพิมพ์ลงข้อมูลการเกิดและการเสียชีวิตไว้ มีบางท้องถิ่นที่ได้ตีพิมพ์อย่างละเอียดลงในสมุดคอตัมน์การอวยพรของเด็กแรกเกิด ซึ่งมีรายชื่อ เพศของเด็ก และชื่อของบิดามารดา การลงตีพิมพ์ถ้ามีการลงทะเบียนแจ้งการเกิดแล้วจะมีการลงรายละเอียดผู้คลอดทุกคน โดยอัตโนมัติ หรือมีการลงตีพิมพ์รายละเอียดตามผู้ต้องการเท่านั้น และสามารถปฏิเสธการลงตีพิมพ์ได้เช่นกัน ซึ่งเป็นการรับมือที่แตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ โดยพื้นฐานชื่อที่ระบุไว้เป็นชื่อที่ได้ลงทะเบียนการเกิดและตรวจรับแล้วอย่างเป็นทางการ แต่ละชื่อไม่ได้ระบุไว้แค่ตัวอักษรคันจิเพียงอย่างเดียว ยังได้ระบุวิธีอ่านลงไปด้วย จึงกล่าวได้ว่าสารประชาสัมพันธ์ของเมืองเป็นแหล่งข้อมูลที่มีประสิทธิภาพที่แสดงสภาพความเป็นจริงของชื่อทั่วไปที่ใช้ในปัจจุบันซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่าง

แต่ปัจจุบันนี้มีหน่วยงานท้องถิ่นที่ไม่มีการตีพิมพ์รายละเอียดลงในสารประชาสัมพันธ์มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น เพื่อเป็นการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล ยิ่งเมืองที่มีจำนวนประชากรมากขึ้น ก็ยังมีการตีพิมพ์รายละเอียดน้อยลง มีเพียงหน่วยงานท้องถิ่นบางแห่งเท่านั้นที่เผยแพร่สารประชาสัมพันธ์ลงบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถดาวน์โหลดได้ แต่เนื่องจากการเผยแพร่ลงบนอินเทอร์เน็ตเป็นเรื่องใหม่ที่เพิ่งจะได้รับความนิยมในปัจจุบัน ดังนั้นหน่วยงานท้องถิ่นที่ทำการเผยแพร่ข้อมูลย้อนหลังเกินกว่าสิบปีขึ้นไปจึงมีจำนวนไม่มากนัก ในการสำรวจหากเลือกเมืองที่มีจำนวนประชากรมากก็จะได้ไม่ได้รับข้อมูลที่ละเอียด และเช่นเดียวกันถ้าเลือกเมืองที่มีจำนวนประชากรน้อย ก็จะไม่สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีประสิทธิภาพได้ ด้วยเหตุนี้สารประชาสัมพันธ์ที่จะนำมาใช้เป็นแหล่งข้อมูลสำหรับงานวิจัยจึงมีอย่างจำกัด

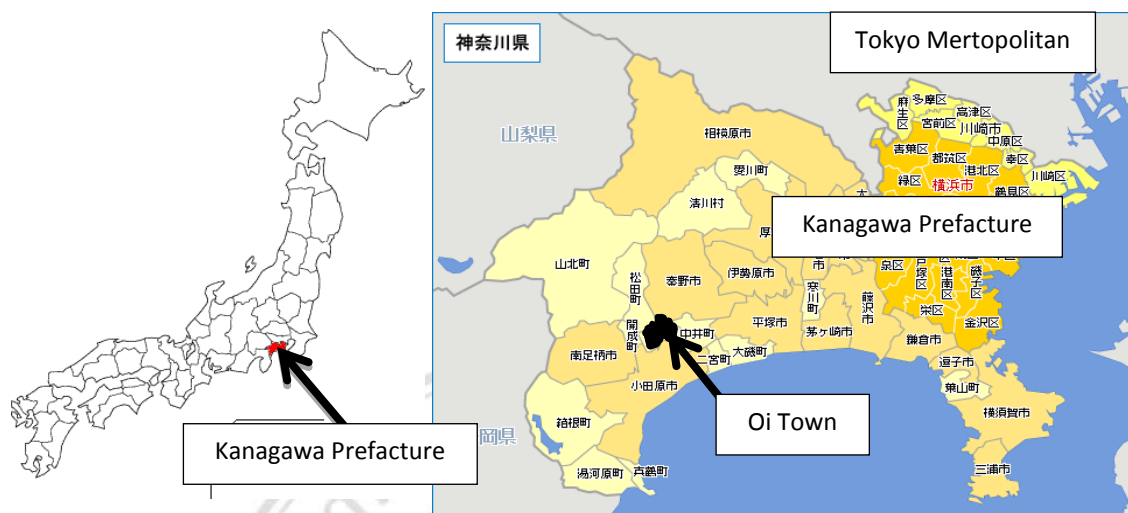
ที่ผ่านมาได้มีการวิจัยเกี่ยวกับการตั้งชื่อที่ใช้รายชื่อจากสารประชาสัมพันธ์ของเมือง ดังเช่น Sato (2007) มองว่าการเปลี่ยนแปลงของชื่อเป็นการเปลี่ยนแปลงของภาษาญี่ปุ่น จึงศึกษามุ่งเน้นไปที่วิธีการอ่าน onyomi (音読み) หรือ kunyomi (訓読み) ของตัวอักษรคันจิ โดยใช้สารประชาสัมพันธ์ของเมือง เพราะสารประชาสัมพันธ์ของเมืองมีตัวอ่านบนตัวอักษรคันจิของชื่อ จึงเหมาะสำหรับการสำรวจวิธีการอ่านชื่อ จากผลการสำรวจของ Sato ทำให้เกิดความชัดเจนว่าการตั้งชื่อในปัจจุบันใช้ตัวอักษรคันจิที่มีความหลากหลายมากขึ้น และสรุปไว้ว่าการตั้งชื่อของปัจจุบันไม่ได้เป็นไปตามวิธีการใช้ตัวอักษรคันจิในชีวิตประจำวัน และทำให้การอ่านของตัวอักษรคันจิเกิดการเปลี่ยนแปลงและมีความหลากหลายมากขึ้น

แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในการสำรวจในครั้งนี้ของ Sato เป็นข้อมูลที่สำรวจเฉพาะเมืองในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งยังไม่ได้ดำเนินการสำรวจในพื้นที่อื่นๆ ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าการสำรวจโดยใช้สารประชาสัมพันธ์อาจจะมีความแตกต่างกันตามแต่ละภูมิภาคที่เก็บ

รวบรวมข้อมูล อย่างไรก็ตามจากผลการศึกษาของ Ito (2015) ทำสำรวจสารประชาสัมพันธบางส่วน เช่น สารประชาสัมพันธของจังหวัดอากิตะ แถบคิวชูและแถบชินชู พบว่าของอัตราส่วนจำนวนชื่อ “Kirakira name” ของแต่ละพื้นที่แทบจะไม่แตกต่างกัน กล่าวได้ว่าการสำรวจจากสารประชาสัมพันธของเมืองนั้น ไม่สามารถมองเห็นความแตกต่างของธรรมเนียมการตั้งชื่อในแต่ละพื้นที่ของประเทศ ญี่ปุ่น แต่ในขณะเดียวกัน ดังที่กล่าวไว้ในข้อ 2.2 ยังมีบางพื้นที่ที่มีการสืบทอดธรรมเนียมเฉพาะท้องถิ่น ในการตั้งชื่อ จึงไม่สามารถกล่าวได้อย่างเต็มปากมากกว่า ในแต่ละพื้นที่จะไม่มี ความแตกต่างกัน ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงให้ความสำคัญกับโอกาสที่จะเกิดความแตกต่างในการเผยแพร่ความนิย มระหว่างในเมืองใหญ่และต่างจังหวัด ซึ่งมีความจำเป็นที่จะต้องเลือกพื้นที่การศึกษาเป็นเขตเมืองที่อยู่ แถวชานเมืองรอบเมืองใหญ่ซึ่งมีลักษณะที่มีการผสมผสานระหว่างความเป็นเมืองใหญ่และเมือง ต่างจังหวัด

ดังข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้น ในการสำรวจครั้งนี้จะใช้สารประชาสัมพันธของเมือง โออิมะจิ เขตอะชิกะระคามิ จังหวัดคานากาวา เมือง โออิมะจินี้ตั้งอยู่ในชานเมืองที่ใกล้เมืองใหญ่และห่างจากใจ กลางเมืองโตเกียว 70 km มีพื้นที่ 14.38 km² เป็นเมืองเล็กที่มีจำนวนประชากรประมาณ 17,000 คน (ภาพที่ 2.1) ปัจจุบันพื้นที่ 1 ใน 4 ของเมืองเป็นพื้นที่เพาะปลูกและประมาณ 15% ของประชากรเป็น เกษตรกร และคงสภาพการเกษตรกรรมจวบจนกระทั่งปี 1955 จากนั้นก็มีจำนวนลดลงทุกปี และใน ปี 1968 ได้มีบริษัทประกันชีวิต Daiichi ซึ่งเป็นบริษัทประกันชีวิตขนาดใหญ่เข้ามาขยายกิจการ ในปี 1969 มีการสร้างทางเข้าสำหรับขึ้นทางด่วน Tomei ขึ้น จึงทำให้การสัญจรระหว่างเมืองใหญ่อย่าง กรุงโตเกียวกับเมืองโยโกฮาม่าสะดวกขึ้น จึงเกิดการขยายธุรกิจและการลงทุนเพิ่มขึ้น จนกลายเป็น เขตพื้นที่สำหรับการพักอาศัยของผู้คนในเมืองหลวง (Wakabayashi, 1977) เขตพื้นที่นี้มีการทำ อุตสาหกรรมระดับหนึ่งและเป็นที่อยู่อาศัยสำหรับผู้คนที่เดินทางไปทำงานที่กรุงโตเกียวหรือเมืองโย โโกฮาม่า จึงเป็นเมืองที่ได้รับอิทธิพลต่างๆจากเมืองหลวงมากพอสมควร ในการวิจัยนี้จึงเลือกศึกษา ข้อมูลของเมือง โออิมะจิเนื่องจากมีความเหมาะสมดังกล่าวข้างต้น

Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved



ภาพที่ 2.2 เมืองโออิมะจิเขตอะชิกระคามิ จังหวัดคานากาวา

“สารประชาสัมพันธ์โออิ” ของเมืองโออิมะจิ ถูกเผยแพร่ในโฮมเพจของเมืองโออิมะจิอย่างเป็นทางการ เริ่มตั้งแต่เดือนเมษายน ปี 2000 เป็นต้นมา สามารถดาวน์โหลดข้อมูลได้ เนื้อหาสารประชาสัมพันธ์เป็นข้อมูลการบริหารของเมือง กำหนดการของกิจกรรมต่างๆ การแนะนำบุคคลของเมือง เป็นต้น และยังมีมูมอคอลัมน์ “การอวยพรวันเกิด” ซึ่งมีรายชื่อของทารกแรกเกิด ตัวอ่านบนอักษรคันจิ เพศ ชื่อของบิดามารดา และเขตที่อยู่อาศัย ทั้งนี้เนื่องจากหากบิดามารดาไม่ประสงค์จะลงรายละเอียดก็สามารถปฏิเสธได้ตอนแจ้งลงทะเบียนการเกิด ด้วยเหตุนี้จึงไม่สามารถลงรายชื่อของเด็กทั้งหมดที่เกิดในเมืองโออิมะจิ ได้ แต่อย่างไรก็ตามพ่อแม่จำนวนมากกว่า 80% ประสงค์ให้ระบุรายละเอียด¹³

ในครั้งนีเพื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงการตั้งชื่อระหว่างช่วงประมาณปี 2000 ซึ่งชื่อ “Kirakira name” เริ่มเป็นที่จับตามอง เทียบกับช่วง 10 ปีที่ผ่านมา จึงจะทำการรวบรวมข้อมูลชื่อโดยแบ่งแยกเป็นสองช่วงเวลาคือ ในช่วงแรก (ปี 2000, ปี 2003) และในช่วงหลัง (ปี 2011, ปี 2013) จากนั้นจะตัดสินใจว่าแต่ละชื่อนั้นเป็นชื่อ “Kirakira name” หรือไม่ โดยอ้างอิงตามหลักของคำจำกัดความ 6 หัวข้อดังที่กล่าวมาข้างต้น ทั้งนี้ชื่อแต่ละชื่ออาจมีลักษณะเด่นที่ตรงกับคำจำกัดความหลายหัวข้อ ดังนั้น ชื่อ “Kirakira name” หนึ่งชื่ออาจถูกจัดอยู่ในหลายกลุ่ม หลังจากกำหนดแยกกลุ่มตามคำ

¹³ สารประชาสัมพันธ์โออิ” ที่ได้ตีพิมพ์หลังจากเดือน เมษายน ปี 2012 ได้ระบุจำนวนลงในสารประชาสัมพันธ์และจำนวนแจ้งเกิด โดยเฉลี่ยมีพ่อแม่มากกว่า 80 % ต้องการจะตีพิมพ์ลงในสารประชาสัมพันธ์ (Oi town)

จำกัดความดังกล่าวข้างต้น จะทำการคำนวณ โดยการใช้โปรแกรม Microsoft Excel ว่าชื่อ “Kirakira name” ร้อยละเท่าไรเมื่อเทียบกับชื่อทั้งหมด และศึกษาชื่อที่มีลักษณะเฉพาะใกล้เคียงกับ “Kirakira name” ว่ามีลักษณะส่วนใหญ่เช่นไร

2.4 สถานการณ์การตั้งชื่อ “Kirakira name” ของเมืองไออิมะจิ

ในการสำรวจครั้งนี้ ได้รวบรวมข้อมูลรายชื่อรวม 572 คนในระยะเวลา 4 ปีของเมืองไออิมะจิ ข้อมูลเกี่ยวกับช่วงอายุ เพศ จำนวนคนดังตารางที่ 2.2 ช่วงเวลาที่ทำการรวบรวมเริ่มตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนมีนาคมของปีถัดไป เพื่อปรับให้ตรงกับรอบบัญชีประจำปีของญี่ปุ่น และเนื่องจากว่าเริ่มมีการระบุเพศครั้งแรกตั้งแต่เดือนตุลาคมปี 2002 ดังนั้นในปี 2000 จึงไม่มีข้อมูลการระบุเพศ

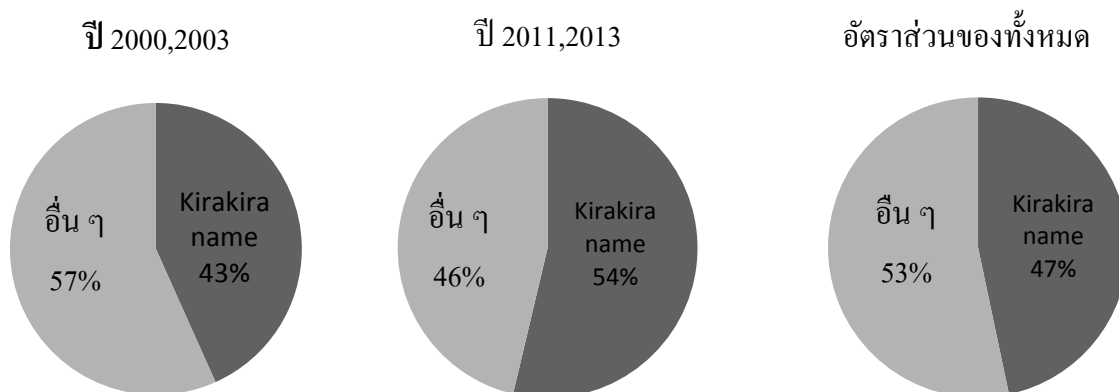
ตารางที่ 2.2 ช่วงเวลาการสำรวจชื่อและจำนวนคน

ปี	ช่วงเวลา	ผู้ชาย	ผู้หญิง	จำนวนคน
ปี 2000	เมษายน ปี 2000 – มีนาคม ปี 2001	—	—	186 คน
ปี 2003	เมษายน ปี 2003 – มีนาคม ปี 2004	89 คน	104 คน	193 คน
ปี 2011	เมษายน ปี 2011 – มีนาคม ปี 2012	57 คน	56 คน	113 คน
ปี 2013	เมษายน ปี 2013 – มีนาคม ปี 2014	44 คน	37 คน	81 คน
				รวม 573 คน

อันดับแรกได้ทำการจัดหมวดหมู่ของชื่อทั้งหมดให้ตรงกับคำจำกัดความ 6 ชื่อ (ตารางที่ 2.3) และแบ่งแยกรายชื่อที่เข้าข่ายเป็นชื่อ “Kirakira name” และที่ไม่เข้าข่ายเป็นชื่อ “Kirakira name” (แผนภูมิที่ 2.2) โดยชื่อที่เป็นชื่อ “Kirakira name” มี 267 ชื่อต่อรายชื่อทั้งหมด 572 ของชื่อ คิดเป็นอัตราส่วน 46.7% เป็นจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนรายชื่อทั้งหมด มีรายละเอียดดังนี้ ช่วง 2 ปีแรก (ปี 2000, ปี 2003) มี 43.2% และช่วง 2 ปีหลัง (ปี 2011, ปี 2013) มี 53.9% แม้ว่าจะผ่านมาถึง 10 แล้วก็ตาม ก็ยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันจำนวนรายชื่อมากกว่าครึ่งหนึ่งกลายเป็นชื่อ “Kirakira name” และมีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากขึ้นในทุกๆชื่อของคำจำกัดความที่มีทั้งหมด 6 ชื่อ สิ่งที่น่าสนใจคือในหนึ่งชื่อยังมีลักษณะเด่นที่เข้าข่ายคำจำกัดความหลายชื่อจึงส่งผลให้จำนวนรวมของ “Kirakira name” ในตารางมีจำนวนรวมมากกว่า 267 และการที่ “Kirakira name” หนึ่งชื่อมีลักษณะเด่นที่ตรงกับคำจำกัดความหลายชื่อนี้ทำให้ทราบว่า “Kirakira name” มีองค์ประกอบที่ซับซ้อนยิ่งขึ้น

ตารางที่ 2.3 จำนวนและอัตราส่วนแต่ละข้อของคำจำกัดความที่เป็นชื่อ “Kirakira name”

	ทั้งหมด		ปี 2000,2003		ปี 2011,2013	
	จำนวน	อัตราส่วน	จำนวน	อัตราส่วน	จำนวน	อัตราส่วน
1. ชื่อที่มีวิธีการอ่านไม่ถูกต้อง	73	12.8%	40	10.6%	33	17.2%
2. ชื่อที่มีวิธีการอ่านถูกต้องแต่ความหมายไม่เหมาะสมกับการเป็นชื่อ	44	7.7%	22	5.9%	22	11.5%
3. ชื่อที่การอ่านถูกต้องแต่เป็นชื่อที่ใช้อักษรคันจิที่ไม่ค่อยพบเห็น	138	24.1%	83	22%	55	28.7%
4. ชื่อที่ยืมมาจากภาษาต่างประเทศ	50	8.7%	28	7.5%	22	11.5%
5. ชื่อที่เป็นชื่อของคนและชื่อตัวละครต่างๆที่มีชื่อเสียง	4	0.7%	2	0.5%	2	1%
6. ชื่อที่จำแนกเพศไม่ได้	78	13.6%	46	12.2%	32	16.7%



แผนภูมิ 2.2 อัตราส่วนของชื่อ “Kirakira name”

หากพิจารณารายละเอียดแล้ว ชื่อที่มีลักษณะตรงกับ “ข้อ 3 ชื่อที่การอ่านถูกต้องแต่ใช้อักษรคันจิที่แปลก” มีจำนวนมากที่สุด 24.1% ของทั้งหมด ซึ่งมีการใช้ตัวอักษรคันจิที่ไม่ได้ใช้ในชีวิตประจำวัน หรือการใช้ตัวอักษรคันจิที่ไม่นิยมใช้ แม้ว่าเป็นตัวอักษรที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น “憲汰(Kenta)” “大晟(Taisei)” “琉希亜(Rukia)” “柊真(shuma)” “琥央(Kuon)” เป็นต้น

และจำนวนที่มีมากรองลงมาคือ ชื่อที่มีลักษณะตรงกับ “ข้อ 6. เป็นชื่อที่ไม่รู้ว่าเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง” มี 13.6% ของทั้งหมด ในช่วงเวลาแรก มี 12.2% ส่วนในช่วงหลังมี 16.7% ทำให้ทราบว่าจากผลการสำรวจชื่อที่ไม่สามารถจำแนกได้ว่าเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง ได้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้น ยกตัวอย่างเช่น ชื่อว่า “瑞希(Mizuki)” ที่ตีพิมพ์ในเดือนพฤษภาคม ปี 2003 เป็นชื่อเด็กผู้หญิง แต่ชื่อว่า “瑞季(Mizuki)” ที่ตีพิมพ์ของเดือนธันวาคม ปี 2003 เป็นชื่อเด็กผู้ชาย ในสองชื่อนี้มีการใช้ตัวอักษรคันจิที่แสดงเสียง “ki” คนละตัว แต่ตัวอักษรคันจิที่ใช้อยู่ทั้งสองตัวนี้เป็นตัวที่นิยมใช้ในการตั้งชื่อทั้งชื่อผู้ชายและชื่อผู้หญิง นอกจากนี้ ชื่อว่า “一愛(Kazua)” ที่ตีพิมพ์ในเดือนเมษายน ปี 2000 ซึ่งเป็นปีที่ยังไม่มีภาวะระบุเพศ เนื่องจากว่าไม่มีตัวสุดท้ายของชื่อ (tomeji) ที่กำหนดเพศชายหรือหญิง จึงเป็นเรื่องยากในการระบุว่าเป็นเพศไหน ชื่อที่ใช้ตัวสุดท้ายด้วยเสียง “a” สามารถใช้ได้ทั้งชายและหญิง แต่ “kazu” เป็นเสียงที่มักจะใช้กับชื่อผู้ชายมากกว่า และตัวอักษรคันจิ “愛” มักจะใช้กับชื่อผู้หญิงมากกว่า เนื่องจากชื่อนี้มีทั้งองค์ประกอบที่ใช้ได้ทั้งชื่อสำหรับผู้ชายและสำหรับผู้หญิงอีกทั้งเป็นชื่อที่ไม่คุ้นเคย จึงเป็นชื่อที่จำแนกเพศได้ยาก และอีกหนึ่งตัวอย่าง ชื่อว่า “瞳(Akira)” โดยทั่วไปส่วนมากจะใช้เป็นชื่อผู้หญิงโดยอ่านว่า “Hitomi” ในขณะที่เสียงอ่านว่า “Akira” มักใช้เป็นชื่อผู้ชายเป็นมากกว่า แต่ผู้หญิงที่ชื่อว่า “Akira” ถึงจะมีจำนวนน้อยแต่ก็มีอยู่จริง ดังนั้นจึงเป็นเรื่องยากที่จะจำแนกเพศได้

จำนวนที่มีมากเป็นอันดับที่สามคือชื่อที่มีลักษณะตรงกับ “ข้อ 1. ชื่อที่การอ่านไม่ถูกต้อง” มี 12.8% เมื่อเปรียบเทียบกับปีอื่นๆแล้ว ช่วงแรกมีจำนวน 10.6% เพิ่มขึ้นเป็น 17.2% ในช่วงหลัง ยกตัวอย่างเช่น ชื่อว่า “葉乃音(Hanon)” ที่จริงเสียงที่อ่านถูกต้องจะประกอบด้วย “葉(ha)” “乃(no)” และ “音(on)” แต่ผู้ตั้งชื่อนำเอาเสียง “no” กับ “on” มารวมกันเอง และตัวอักษรคันจิตัว “希” ในชื่อว่า “希音(Nene)” ปกติอ่านว่า “ki” หรือ “nozomi” แต่เนื่องจากมีวิธีอ่านแบบยกเว้นว่า “koinegau” จึงคาดเดาได้ว่าเสียง “ne” นี้มาจากวิธีอ่านยกเว้นดังกล่าว และชื่อว่า “羅尉(Raichi)” ถ้าอ่านตามวิธีอ่านถูกต้องว่า “Rai” แต่ผู้ตั้งชื่อมีการบังคับเพิ่มเสียง “Chi” เข้าไป ทั้งๆที่ไม่มีตัวอักษรที่อ่านได้ว่า “Chi” และในอีกด้านหนึ่ง ชื่อว่า “花南(Hana)” ตัวอักษรคันจิ “花” อ่านว่า “hana” ปกติจะไม่อ่านว่า “ha” และมีการเพิ่มตัวอักษร “南” ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีก็ได้

ถ้าเปรียบเทียบกับช่วง 10 ปีก่อน ชื่อที่มีอัตราการเพิ่มขึ้นจำนวนที่สูงที่สุด คือชื่อที่มีลักษณะตรงกับ “ข้อ 2. การอ่านถูกต้องแต่ความหมายของชื่อไม่เหมาะสมกับการเป็นชื่อ” ซึ่งช่วงแรกมีจำนวน 5.9 % เพิ่มขึ้นประมาณสองเท่าเป็น 11.5 % ในช่วงหลัง ยกตัวอย่างเช่น มีชื่อที่ใช้คำเลียนเสียงสภาพอย่าง “爽らら(Sarara)” “二瑚(Niko)” และมีชื่อที่ทำให้เกิดจินตนาการถึงชื่อผลไม้ไม่อย่างเช่น “來知(Raichi) (ลิ้นจี่)” เป็นต้น

ชื่อที่มีลักษณะตรงกับ “ข้อ 4 ชื่อที่ใช้ภาษาต่างประเทศ” มี 8.7% โดยเฉพาะชื่อว่า “Runa” “Ruka” มีการใช้ชื่อซ้ำกันหลายคน และนอกจากชื่อนี้ยังมีชื่อที่ใช้เสียงวรรณ “ra” อย่าง “Ria” “Rio”

“Rukia” เป็นต้น และทำให้ทราบว่าที่จริงแล้วชื่อที่ใช้เสียงจากคำศัพท์ภาษาอังกฤษ เช่น “cool” ให้เป็นชื่อ “九羽留(Kuuru)” และ “tiger” ให้เป็น “虎雅(Taiga)” มีจำนวนน้อย แต่ชื่อที่มีลักษณะตรงกับข้อ 4 นี้ส่วนมากมีลักษณะการตั้งชื่อให้เหมือนกับชื่อภาษาต่างประเทศ โดยใช้จากเสียงวรรณ “ra” ซึ่งเสียงที่ไม่ค่อยได้ใช้ในคำศัพท์ดั้งเดิมของภาษาญี่ปุ่น

ชื่อที่มีลักษณะตรงกับ “ข้อ 5.ชื่อที่เป็นชื่อของคนมีชื่อเสียง ตัวละครต่างๆ” มี 0.7% ซึ่งเป็นอัตราส่วนที่ค่อนข้างน้อย ทั้งๆที่การถกเถียงเกี่ยวกับชื่อ “Kirakira name” ในอินเทอร์เน็ตจะหยิบยกประเด็น “ชื่อของตัวละครในอะนิเมะและหนังสือการ์ตูน” เป็นตัวอย่างในการถกเถียง ทำให้เข้าใจว่าชื่อ “Kirakira name” ส่วนใหญ่เป็น “ชื่อของตัวละครในอะนิเมะและหนังสือการ์ตูน” แต่ผลสำรวจกลับได้ผลลัพธ์ตรงกันข้ามมีตัวเลขที่น้อยมาก

จากผลการสำรวจ ประมาณครึ่งหนึ่งในจำนวนทั้งหมดของชื่อเป็นชื่อ “Kirakira name” ซึ่งจากการเปรียบเทียบของช่วงแรกกับช่วงหลัง พบว่า เพิ่มจำนวนขึ้นมากขึ้นในทุกๆหัวข้อ ทำให้เข้าใจได้ว่าแม้จะมีเสียงวิพากษ์วิจารณ์แต่ชื่อ “Kirakira name” ก็ยังมีจำนวนเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งชื่อ “Kirakira name” ที่เพิ่มขึ้นนั้น ยังประกอบด้วยลักษณะพิเศษที่ซับซ้อนมากขึ้นและมีรายละเอียดมากขึ้น จากความเป็นจริงของชื่อในปัจจุบัน จำนวนรายชื่อเกินกว่าครึ่งมีองค์ประกอบที่ถูกตัดสินว่าเป็นชื่อ “Kirakira name” จึงกล่าวได้ว่าชื่อ “Kirakira name” ได้แพร่กระจายไปในสังคม และจากจำนวนที่มีมากดังกล่าวทำให้ลักษณะพิเศษของชื่อนั้นลดความโดดเด่นลงจนเป็นเหมือนชื่อที่เป็นปกติธรรมดาไปนั่นเอง

2.5 ชื่อ Kirakira name เฉพาะส่วน

ผลการสำรวจทำให้ทราบว่าในปัจจุบัน ชื่อ “Kirakira name” ยังคงเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ และมีจำนวนมากว่าครึ่งหนึ่งของรายชื่อทั้งหมด หากดูจากรายชื่อแล้วชื่อในปัจจุบันมีการใช้ตัวอักษรที่ไม่คุ้นเคยและมีชื่อที่ฟังแล้วไม่คุ้นหู แต่ในรายชื่อที่สำรวจนั้น มักจะไม่ค่อยพบชื่อที่จัดว่าเป็นชื่อ “Kirakira name” ดังที่ยกขึ้นมาถกเถียงในสื่อหรือข่าวต่างๆ อย่างเช่น “黄熊(Puu)” “今鹿(Naushika)” “皇帝(Shi-za-)” (Roots Seisaku Inkai, 2014) และจากข้อเท็จจริง “ข้อ 3.ชื่อที่การอ่านถูกต้องแต่อักษรคันจิแปลก” เป็นลักษณะของการตั้งชื่อที่มีมากที่สุด ทำให้ทราบว่าบิดามารดามีการตั้งชื่อโดยผ่านพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้ว พ่อแม่ได้ตั้งชื่อเพื่อสร้างลักษณะเฉพาะส่วนบุคคลให้เกิดความแตกต่างจากบุคคลอื่น โดยพยายามสร้างกฎของตัวเองขึ้นมาใหม่แต่ยังยึดการอ่านตัวอักษรคันจิให้ถูกต้องเป็นพื้นฐาน

ยกตัวอย่าง ในรายชื่อที่ได้จำแนกเป็นชื่อ “Kirakira name” เช่น “憲汰 (Kenta)” “莉奈 (Rina)” “洸太 (Kota)” ชื่อเหล่านี้มีตัวอักษรคันจิสองตัว ซึ่งหนึ่งตัวอักษรเป็นตัวอักษรคันจิที่เห็นบ่อย

และใช้วิธีการอ่านปกติทั่วไป แต่ตัวอักษรอีกหนึ่งตัวอยู่ในขอบข่ายตามคำจำกัดความของการเป็นชื่อ “Kirakira name” ความจริงแล้วได้ตรวจพบชื่อลักษณะดังกล่าวนี้เป็นจำนวนมากใน รายการรายชื่อที่ทำ การสำรวจมา โดยปกติแล้วตัวอักษรคันจิ “汰” จะใช้ตัว “太” “莉” จะใช้ตัว “利” “光” จะใช้ตัว “光” ซึ่งเป็นการทำให้เกิดความแตกต่างขึ้นมา โดยการเพิ่มตัวอักษรคันจิเป็นองค์ประกอบเสริมที่ เหมือนกับเครื่องประดับตกแต่ง จะมีจำนวนเส้นของอักษรคันจิเพิ่มขึ้นแต่วิธีอ่านไม่ต่างจากเดิม นอกจากนี้ ยังมีชื่อว่า “Hana” ซึ่งปกติที่ผ่านมาชื่อนี้จะใช้ตัว “花” แต่ปัจจุบันมีการใช้ตัว “華(hana)” แทนบ้าง และการใช้ตัวอักษร “花南 (Hana)” นี้ เป็นความตั้งใจที่จะเพิ่มตัวอักษรคันจิที่ไม่ต้องอ่านลง ไป สำหรับคำจำกัดความที่กำหนดในครั้งนี้ แม้จะถูกตัดสินว่าเป็นชื่อ “Kirakira name” แต่สังเกตเห็นได้ ว่า บิดามารดาได้พิจารณาตั้งชื่อแบบลองผิดลองถูก ตั้งชื่อให้มีความเป็นเอกลักษณ์แต่ก็ได้พยายามที่ จะทำการปรับและประยุกต์ให้เอกลักษณ์นั้นไม่สุดโต่ง

นอกจากนี้ ในรายชื่อที่ไม่ถูกตัดสินว่าเป็นชื่อ “Kirakira name” ยังเป็นชื่อที่มีความเป็น เอกลักษณ์ใกล้เคียงกับชื่อ “Kirakira name” ด้วย อัตราส่วนของชื่อที่ไม่นับว่าเป็นชื่อ “Kirakira name” มีทั้งหมด 53% ซึ่งเป็นชื่อที่มีมาตั้งแต่อดีตและชื่อที่ได้ยิน ได้เห็นมาบ่อยครั้ง เช่น “竜哉 (Tatsuya)” “恭平(Kyohei)” “幸恵(Yukie)” “恵里(Eri)” เป็นต้น ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเป็นชื่อที่ถูกตั้งชื่อ ขึ้นตามกฎเกณฑ์ของการตั้งชื่อทุกประการ เช่น “陽菜(Hina)” “結凼(Yuna)” “有星(Yusei)” “美桜 (Mio)” ซึ่งคันจิที่นำมาใช้ หรือ แม้แต่กระทั่งเสียงอ่านที่นำมาใช้จะไม่สุดโต่งและไม่แปลก แต่เมื่อ ประกอบกันเป็นชื่อแล้วรู้สึกสะกดหู หรือสะกดตา และอาจทำให้คิดว่าเป็นชื่อ “Kirakira name”

เหตุผลที่ชื่อเหล่านี้ไม่ถูกตัดสินให้เป็นชื่อ “Kirakira name” อธิบายได้ 2 ประการ ประการที่ 1 คือ ปัญหาคำจำกัดความของชื่อ “Kirakira name” ที่ไม่สามารถกำหนดคำจำกัดความที่ชัดเจนให้เห็น พ้องต้องกัน และครอบคลุมชื่อในรูปแบบใหม่ได้ อีกทั้งการตัดสินว่าเป็นชื่อ “Kirakira name” หรือไม่ ขึ้นอยู่กับดุลพินิจของผู้ตัดสิน ยกตัวอย่างการให้คำจำกัดความที่ขึ้นอยู่กับความรู้สึกส่วนบุคคล เช่น “ข้อ 2. ชื่อที่มีความหมายไม่เหมาะสมกับการเป็นชื่อ” กล่าวคือ เมื่อพบชื่อ “泰椰(Daiya)” จากเสียง อ่านอาจเข้าใจว่ามีที่มาจากอัญมณีหรือเพชร แต่เป็นเสียงที่ไม่คุ้นเคยสำหรับการเรียกชื่อคน ดังนั้นเมื่อ ได้ฟังหรือได้เห็นครั้งแรกอาจจะเข้าใจว่าเป็นชื่อ “Kirakira name” แต่เมื่อมองว่าเด็กผู้ชายมักใช้ ตัวอักษรลงท้ายชื่อ (tomeji) ที่อ่านว่า “-ya” รวมทั้งดูและฟังชื่อนี้หลายครั้งแล้วก็จะเกิดความคุ้นเคย และตัดสิน ได้ยากกว่าเป็นชื่อ “Kirakira name” หรือไม่ รวมถึงชื่ออื่นๆที่แม้ในตอนแรกคิดว่าแปลก แต่ ถ้าเห็นบ่อยครั้งแล้ว ความรู้สึกแปลกนั้นก็หายไป นอกจากนี้การตัดสินเกี่ยวกับชื่อของผู้ที่มีชื่อเสียง และชื่อของตัวละครในการ์ตูนในหัวข้อที่ 5 ก็เป็นสิ่งที่ตัดสินได้ยากเช่นเดียวกัน เพราะว่าผู้ตัดสินอาจ ไม่รู้จักผู้มีชื่อเสียงหรือตัวละครทั้งหมด แต่อย่างไรก็ตามไม่ใช่เฉพาะการวิจัยในครั้งนี้เท่านั้น แต่ผู้ที่ ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับชื่อ “Kirakira name” ทุกคนจะพบปัญหาและตกอยู่ในสภาพนี้เช่นกัน

ส่วนประการที่ 2 ซึ่งมีความสำคัญกว่าประการแรก คือ การตั้งชื่อในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะตั้งชื่อให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ทั่วไปในสังคมพร้อมกับสร้างลักษณะเฉพาะตัว ตัวอย่างเช่น ชื่อ “響輝 (Hibiki)” ซึ่งเป็นชื่อที่ใช้ตัวอักษรคันจิที่ใช้ทั่วไป และวิธีอ่านของแต่ละตัวอักษรก็ถูกต้อง แต่เดิมอักษรตัว “響” นี้เมื่อใช้ตัวเดียวจะอ่านว่า “kyo” หรือ “Hibi” ส่วน “輝” อ่านว่า “ki” เมื่อนำมารวมกันจึงออกเสียงเป็น “Hibiki” ซึ่งเป็นชื่อที่ใช้ตัวอักษรคันจิและวิธีอ่านถูกต้องตามหลักการปกติทั่วไป แต่เนื่องจากว่าแต่เดิม มีการอนุโลมให้ใช้คันจิ “響” เพียงตัวเดียวตั้งชื่อคนแล้วอ่านได้ว่า “Hibiki” ดังนั้น “響輝(Hibiki)” จึงมองคล้าย “Kirakira name” เนื่องจาก มีการเพิ่มตัวอักษรเข้ามาอีกหนึ่งตัว นอกจากนี้ ตัวอักษร “桜” ของชื่อ “美桜(Mio)” และตัว “央” ของชื่อ “桜央(Sao)” ปกติจะอ่านว่า “ou” ในเสียง onyomi (音読み) แต่สามารถอ่านว่า “o” ได้ตามวิธีอ่านแบบรองของชื่อคน เป็นชื่อที่ทั้งคำอ่าน ตัวคันจิถูกต้องตามหลักและเป็นอักษรที่มีการใช้โดยทั่วไป แต่มีอักษรมากกว่า 1 ตัว จึงมีความโดดเด่น คล้าย “Kirakira name” ในส่วนของการตั้งชื่อของประเทศญี่ปุ่นนั้น แม้จะมีการจำกัดตัวอักษรในการใช้ แต่อีกด้านหนึ่งก็ยังไม่กำหนดข้อจำกัดเกี่ยวกับวิธีอ่านและจำนวนตัวอักษรที่อนุญาตให้ใช้สำหรับการตั้งชื่อได้อย่างชัดเจน จึงกล่าวได้ว่าชื่อเหล่านี้เป็นผลลัพธ์อันมีผลพวงมาจากการมีอิสระในการตั้งชื่อที่ซ่อนอยู่ภายใต้ข้อจำกัดทั้งหลาย

เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการตั้งชื่อในอดีต การตั้งชื่อที่เป็นรูปแบบการเรียงหมายเลขมีจำนวนน้อยลงไป ซึ่งในอดีตมีการใช้ตั้งชื่อสำหรับเด็กผู้ชายจำนวนมาก แต่ในรายชื่อที่ได้สำรวจยังตรวจพบกรณีของการตั้งชื่อโดยใช้รูปแบบการเรียงหมายเลข เช่น “悠太郎(Yutarou)” “凌太郎(Ryotarou)” “晟二郎(Seijirou)” เป็นต้น หากแต่ว่าข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์ไม่มีการระบุว่าเป็นลูกชายคนโตหรือเป็นลูกชายคนรอง จึงไม่ทราบแน่ชัดว่าชื่อเหล่านี้เป็นชื่อที่ตั้งขึ้น โดยเรียงตามลำดับที่คลอดออกมาหรือไม่ กรณีชื่อ “晟二郎(Seijirou)” เค้าได้จากชื่อว่าเป็นลูกชายคนรอง แต่ใช้ตัวอักษรคันจิตัว “晟” ซึ่งเป็นตัวอักษรที่ไม่ค่อยพบเห็น มีวิธีการเขียนที่ต่างจาก “Seijirou” เป็นรูปแบบที่ไม่คุ้นตา นอกจากนี้การใช้คันจิลงท้ายชื่อ (tomeji) “-ko” ซึ่งใช้กับชื่อเด็กผู้หญิงจำนวนมากในอดีตนั้นปัจจุบันมีผู้ใช้ลดลงพบชื่อที่ใช้คำว่า “-ko” ในข้อมูลรายชื่ออยู่เล็กน้อย อย่างเช่น “沙瑛子(Saeko)” “菜子(Nako)” เป็นต้น แต่ตัวอักษรคันจิและเสียงจะแตกต่างจากชื่อในอดีต¹⁴ แต่ถึงจะโดดเด่นแปลกตาอย่างไรก็ตามก็ยังอยู่ในขอบเขตที่กำหนดไว้ จึงไม่ถือว่าเป็นชื่อ “Kirakira name” กล่าวคือ แม้ว่าการตั้งชื่อเช่นนี้จะไม่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มชื่อ “Kirakira name” แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าจะเป็นชื่อที่เหมือนกับในอดีตโดยไม่

¹⁴ ตัวอักษร “瑛” ของชื่อ “沙瑛子(Saeko)” มีวิธีอ่านเหมือนกับตัวอักษร “英” ที่ใช้บ่อยในสมัยก่อน และชื่อ “菜子(Nako)” มีเสียงสองพยางค์ที่ไม่เหมือนกับชื่อที่ใช้ตัว “子” ซึ่งมีสามพยางค์ของชื่อทั่วไปในอดีต

คิดเพี้ยน สิ่งนี้ทำให้เข้าใจได้ว่าผู้ที่ตั้งชื่อให้กับบุตรหรือบิดามารดาในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงตามกระแสสังคม และตั้งชื่อโดยการสร้างกฎเกณฑ์ที่มีความเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร

ทำให้เข้าใจได้ว่า แนวโน้มของการตั้งชื่อให้มีความโดดเด่นเฉพาะตัว คือการเพิ่มความหลากหลายเพียงเล็กน้อยให้กับชื่อธรรมดานั้น เป็นผลจากขั้นตอนการตั้งชื่อที่กำหนดเสียงก่อนที่จะเลือกตัวอักษรคันจิให้ตรงกับเสียง และขั้นตอนการตั้งชื่อดังกล่าวนี้ก็เป็นกระแสหลักในปัจจุบัน ซึ่งจากการสำรวจในครั้งนี้ “Yui” เป็นชื่อของเด็กผู้หญิงที่ได้รับความนิยมสูงในปัจจุบัน มีอยู่สองแบบ ได้แก่ “結衣(Yui)” และ “由依(Yui)” นอกจากนี้ก็ยังมีชื่อใช้ตัวอักษรคันจิอื่น เช่น “友彩” “結心” “友結” “侑生” ด้วย ซึ่งเป็นชื่อที่มีความแตกต่างกัน หากพิจารณาชื่อเหล่านี้แล้วดูเหมือนจะเป็นชื่อที่มีความโดดเด่น แต่แท้จริงแล้วไม่ได้เป็นการทำให้มีความโดดเด่นอย่างสมบูรณ์แบบทั้งหมด แต่เป็นชื่อที่มีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของชื่อปกติ เช่น วิธีการอ่าน การเขียนถอดเสียง เสียงในการอ่าน ดังนั้นถึงแม้จะเป็นชื่อที่แปลกใหม่ก็เป็นที่ยอมรับได้ง่าย

หากดูจากแนวโน้มความเป็นจริงจากข้อมูลข้างต้น สันนิษฐานว่าบรรดาบิดามารดาต้องการตั้งชื่อที่มีเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องการหลีกเลี่ยงการถูกการตำหนิจากผู้คนด้วย เหตุผลว่า ชื่อมีการอ่านซ้ำซ้อน หรือ ชื่อมีความเป็นเอกลักษณ์มากเกินไป ดังที่กล่าวได้ไว้ในข้างต้นว่า บิดามารดาได้พยายามเสาะแสวงหาความเป็นเอกลักษณ์เท่าที่จะทำได้ โดยพยายามลองผิดลองถูกภายใต้ข้อจำกัดของการตั้งชื่อ ซึ่งในงานวิจัยฉบับนี้จะเรียกชื่อที่มีลักษณะเฉพาะบุคคล ที่มีลักษณะครึ่งๆกลางๆเช่นนี้ ซึ่งเป็นชื่อที่มีอยู่จำนวนมาก นี้ว่า “Kirakira name เฉพาะส่วน”

ตั้งแต่ช่วงก่อนและหลังปี 1980 บรรดาพ่อแม่ได้มุ่งมั่นกับการตั้งชื่อ และได้เริ่มแสวงหา “ชื่อที่มีลักษณะเฉพาะบุคคล” Kobayashi (2009) กล่าวไว้ว่า “การกระจายตัวของชื่อที่มีลักษณะเฉพาะบุคคล เริ่มปรากฏให้เห็นเมื่อก้าวเข้าสู่ปี 1990 และตั้งแต่ปี 1995 เป็นต้นมาก็เพิ่มความชัดเจนมากยิ่งขึ้น ส่วน (Kobayashi, 2009 : p27)” ซึ่งให้เห็นว่าการแสวงหาชื่อของบรรดาพ่อแม่ได้เปลี่ยนแปลงจาก “ชื่อที่มีลักษณะเฉพาะบุคคล” เป็น “ชื่อที่มีความแตกต่างอย่างหลากหลาย” และผลลัพธ์จากการสำรวจในครั้งนี้สอดคล้องกับสิ่งที่ Kobayashi ได้กล่าวไว้

ส่วนชื่อ “Kirakira name” แม้ว่า การตั้งชื่อตามหลักเกณฑ์ทั่วไปจะมีจำนวนมากที่สุด แต่ก็มีรายชื่อที่ไม่ได้ถูกจัดอยู่ในกลุ่ม “Kirakira name” แต่มีลักษณะใกล้เคียงกับการเป็นชื่อ “Kirakira name” อยู่เป็นจำนวนมาก ลักษณะของชื่อส่วนใหญ่จะถูกตั้งให้แตกต่างจากวิธีการตั้งชื่อแบบธรรมดาเพียงเล็กน้อย ซึ่งเป็นชื่อที่มาจากความตั้งใจที่ต้องการเปลี่ยนแปลงให้เกิดความแตกต่าง กลายเป็น “ชื่อ Kirakira name เฉพาะส่วน” และอาจกล่าวได้ว่าชื่อ “ชื่อ Kirakira name เฉพาะส่วน” เหล่านี้ก็คือ

ภาพที่แท้จริงของ “ชื่อที่มีลักษณะเฉพาะบุคคล” บรรดาบิดามารดาในยุคปัจจุบันจำนวนมากแสวงหา โดยจะกล่าวถึงประเด็นนี้อย่างละเอียดในบทถัดไป

2.6 สรุป

การตั้งชื่อของคนญี่ปุ่นในอดีตได้ถูกจำกัดให้เหมาะสมโดยรัฐ ตระกูล ชุมชน ชื่อมีหน้าที่สำคัญในการแสดงให้เห็นว่าเป็นตระกูลเดียวกันหรือเป็นพี่น้องกันและเป็นการจำแนกเพศ ส่งผลให้แต่ละบุคคลจะไม่สามารถดำเนินการเลือกชื่อได้อย่างอิสระ แต่จากผลการสำรวจในครั้งนี้ซึ่งสำรวจจากข้อมูลของเมือง โออิมะจิเพียงแห่งเดียว เป็นที่ชัดเจนว่ารายชื่อมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นชื่อ “Kirakira name” และทำให้ทราบว่าอำนาจของการจำกัดการตั้งชื่อตามรัฐ ตระกูล ชุมชน ได้เสื่อมถอยลง แต่ในขณะเดียวกัน ทั่วๆ ที่สถานการณ์ในการตั้งชื่อมีความเป็นอิสระมากขึ้น แต่ชื่อจำนวนมากไม่ได้เป็นการตั้งชื่อที่มีความสุดโต่งมากเท่าใดนัก ซึ่งแตกต่างจากการถกเถียงเรื่อง “Kirakira name” ที่ปรากฏอยู่บนอินเทอร์เน็ต มีชื่อที่เพียงส่วนหนึ่งของชื่อมีลักษณะเป็น “Kirakira name” หรือ “Kirakira name เฉพาะส่วน” เพิ่มจำนวนมากขึ้น ทำให้ทราบว่ามีการตั้งชื่อภายใต้ข้อจำกัดที่แตกต่างไปจากอดีตที่ผ่านมา การตั้งชื่อภายในข้อจำกัดของรัฐ ตระกูล ชุมชน ด้วยกฎเกณฑ์เดียวกันเป็นสิ่งที่แสดงถึงการเป็นครอบครัวเดียวกันเป็นพี่น้องกัน การตั้งชื่อโดยมีบทบาทเพื่อแบ่งแยกเพศตามข้อกำหนดทางสังคมก็ลดความสำคัญลง แต่เป็นการตั้งชื่อภายใต้เงื่อนไขใหม่และมีบทบาทหน้าที่แบบใหม่ในสังคม

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved